



# JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH



2017

Vol:4 / Issue:10

pp.370-380

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 09/09/2017

The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 21/09/2017

**The Published Date (Yayınlanma Tarihi 22.09.2017)**

## TÜRKÇE VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN MEDYA OKURYAZARLIĞI EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ\*

### VIEWS OF TURKISH AND SOCIAL STUDIES TEACHERS ON MEDIA LITERACY EDUCATION

**Şenay YILDIRIM**

Türkçe Öğretmeni, Tevfik Fikret Yatılı Bölge Ortaokulu, Kırklareli/Türkiye

**Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ**

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü,  
Türkçe Eğitimi ABD, Van/Türkiye

#### ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere verdikleri medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmada Nitel Araştırma Yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracıyla elde edilen verilerin analizinde "içerik analizi" tekniği kullanılmıştır.

Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin medya eğitimine yönelik görüşleriyle ilgili ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir;

"Medya okuryazarlığı eğitimi gerekli görme durumu"yla ilgili öğretmenlerin %98.6'sının medya eğitimini gerekli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin büyük bölümü medya okuryazarlığı eğitimi dersini gerekli görse de dersin okutulması sürecinde büyük problemlerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Bu yöndeki görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitimi sırasında yaşadıkları problemlerin başında; araç gereçlerin yetersiz olması, idareci ve öğrencilerin medya okuryazarlığı eğitimine ilgisiz olmaları ve ders içeriklerini yeterli düzeyde bilmemeleri geldiği belirlenmiştir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun; medya okuryazarlığı dersinin, ihtiyaç duyulan ders materyallerinin/araç-gereçlerinin yeterli olduğu sınıflarda, öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerle işlenmesi gerektiğini aktardığı belirlenmiştir.

Yine görüşlerde bulunan öğretmenlerin %88'inin, çalıştıkları eğitim kurumlarında medya okuryazarlığı eğitimi için yeterli araç-gereç bulunmadığı için bu dersi okutamadıklarını aktardıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar MEB'e bağlı eğitim kurumlarında medya okuryazarlığı eğitimi dersi için yeterli bir hazırlığın yapılmadığını, seçmeli olan bu dersin çok da gerekli bir ders olarak görülmediğini göstermesi açısından önemlidir.

**Anahtar Kelimeler:** Öğretmenler, Medya Okuryazarlığı Eğitimi, Görüşler

#### ABSTRACT

The objective of the present study is to present the assessments of Turkish and Social Studies teachers on the media literacy education that they instruct to the attention of the concerned individuals. Qualitative research method was used in the study. Data obtained with the "Semi-structured Opinion Reporting Form" were analyzed with the "Content Analysis" technique.

The results concerning the assessments of Turkish and Social Science teachers on the media literacy education process could be summarized as follows:

It was determined that 98.6% of the Turkish and Social Studies teachers that communicated their views considered media literacy education essential. Although almost all the teachers considered media literacy education course essential, it was determined that they faced significant problems during the instruction of the course. In this respect, the primary problems experienced by the teachers during media literacy education were inadequate tools and equipment, indifference of the administrators and the students towards media literacy education, and lack of adequate knowledge on the course content.

The vast majority of teachers stated that the media literacy course should be instructed in classrooms with adequate course material / equipment and with student-oriented methods and techniques.

It was also determined that 88% of the teachers, who communicated their evaluations, reported that they could not instruct the course under desired conditions because they did not have sufficient tools for media literacy education in their respective educational institutions.

These findings demonstrated that media literacy education, which was prioritized in leading countries in education for several years, is still ignored in Turkey. The findings were significant in the sense that they demonstrated the lack of readiness in public educational institutions for media literacy education course even in 2017 and that this elective course is not considered as a required course.

**Keywords:** Teachers, media literacy education, assessments.

\* Bu çalışma Şenay YILDIRIM'ın Yrd. Doç. Dr. Mehmet Nuri KARDAŞ danışmanlığında hazırladığı, "Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Medya Okuryazarlığı Eğitimi ile İlgili Becerileri ve Görüşleri" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

## 1. GİRİŞ

Teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, iletişimde kullanılan teknolojik araçların da birçok açıdan çeşitlenmesini sağlamıştır. Küçük büyük hemen herkesin, elinden düşüremediği iletişim araçlarını tanımak, bunları doğru ve yerinde kullanmak her geçen gün zorlaşmaktadır. Günümüzde kişiöğlunun yaşamının her anında olan bu araçların, insanlara birçok açıdan etki ettiği, insanları yönlendirdiği hatta insanlarda bağımlılık yaptığı artık bilinen bir gerçektir.

Televizyonlar, yerel ağlarla desteklenmiş bilgisayarlar, cep telefonları, tabletler gibi farklı ebat ve fonksiyona sahip bu araçların, artık günlük hayatın birer vazgeçilmezi olduğu açıktır. Durum böyleyken akla şu sorular gelmektedir; bizler, toplumu oluşturan ve yönlendiren bireyler olarak, iletişimde ve hoş vakit geçirmede vaz geçemediğimiz bu teknoloji ürünlerini ne oranda yerinde kullanıyoruz? Bu konuda yönlendiren miyiz, yoksa yönlendirilen mi? Bize sunulan bu araçların pasif birer tüketicisi mi, yoksa aktif birer kullanıcı mıyız? Benzer soruları çoğaltmak mümkün ama bu soruları cevaplayabilmek oldukça güçtür.

Nitekim artık ceplerimize kadar giren ve yanımızdan ayıramadığımız bu araçlar vasıtasıyla her an onlarca iletiye maruz kalabiliyoruz. Bu iletilerin bir bölümü açık, büyük bölümü ise örtük olma özelliğine sahiptir. Medya araçlarından gönderilen iletiler çoğu zaman farkında olmadan bireylerin bilinçaltına işleniyor ve yaşam koşullarını tehdit edebiliyor.

Çağımızda hemen her alanda yaşanmakta gelişmelere ayak uydurabilmek için bilgiye ulaşmak ve kullanmak artık en önemli şeyken, bilgi kirliliğinden etkilenmemek için neler yapmak gerekmektedir? Bilgi aktarımı sırasında açık veya örtülü sayısız mesaj da bilinçaltımıza ilmek ilmek işleniyorken bizler, sosyal yaşamın en önemli unsuru bireyler olarak maruz kaldığımız medya iletilerinin ne kadar farkındayız? Çocuklarımızı medya iletilerine karşı yeterince koruyabiliyor muyuz? Yarınlarmızı, medya araçlarını doğru ve etkili kullanabilmeleri için yetiştirebiliyor muyuz? Kötü içerikli iletilere karşı farkındalık oluşturabiliyor muyuz?...

Bu sorular, başarılı bir medya okuryazarı olmanın önem ve gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Özellikle medya iletilerine karşı savunmasız olan çocukların bu konuda donanımlı ve eleştirel bir birey olarak yetişmesi için medya okuryazarlığı eğitiminin eğitim kurumlarında verilmesi gerekli ve önemlidir. Çocuklara medya eğitimi vermek yarınlara için hayati derecede önemlidir. Ancak bugünü yaşayan ve medyanın yıkıcı onlarca iletilerine maruz kalan günümüz yetişkinlerinin de büyük tehditlerle karşı karşıya olduğu söylenebilir. Televizyon programları, sosyal paylaşım siteleri, arkadaş/eş bulma siteleri, bağımlılık yapan ürünlerin satıldığı siteler vb. yüzünden dağılan aileler, sona eren hayatlar düşünüldüğünde küçük büyük her bireyin medya eğitimine ihtiyaç duyduğu söylenebilir. Dolayısıyla çocuklara ne kadar etkili eğitim verilirse verilsin; çocuklarının gelişimi ile ilgilenen, her an çocuklarıyla vakit geçiren ebeveynlerin medyanın çocuk gelişimine etkileri hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaları çocuklarının eğitimlerini olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle çocuklarla birlikte ebeveynlerin de medya iletilerine karşı eğitilmeleri gerekmektedir.

Son 30-40 yıldır tartışılmakta olan medya okuryazarlığına verilen önem ve konuyla ilgili yapılan çalışmalar ülkeden ülkeye çeşitlilik göstermektedir. İngiltere, Avustralya, Kanada ve Amerika gibi ülkeler tehlikenin farkına vararak medya okuryazarlığı alanında ilk çalışmalar yapan ülkelerdir. Bu ülkeler, medyanın gücünün erken farkına varmış, yeni nesli korumak ve geliştirmek amacıyla öğretim programlarına “medya okuryazarlığı” öğrenme alanını dâhil etmişlerdir.

Avrupa Birliği üye devletleri arasında medya okuryazarlığıyla ilgili olarak çeşitli uygulamalar görülmesine rağmen, medya okuryazarlığı 2000 yılında Lizbon’da gerçekleşen zirve ile AB’nin gündemine girmiştir. Zirvede; yeni enformasyon ve iletişim teknolojilerine dayalı bilgi toplumu ve bilgi ekonomisinin şekillendirildiği geleceğin Avrupa’ında yaşam boyu öğrenimin desteklenmesi, eğitime genel bütçede ayrılan payın artırılması, enformasyon teknolojilerini kullanma becerilerinin geliştirilmesi üzerinde durulmuştur (Binark ve Bek, 2010:73).

Avrupa Birliği Konseyi, Belçika Fransız Topluluğu Medya Okuryazarlığı Yüksek Konseyi’nin 02–03 Aralık 2010 tarihlerinde düzenlediği “Hepimiz için Medya Okuryazarlığı” konulu uluslararası konferans sonrasında oluşturulan “Yaşam Boyu Medya Okuryazarlığı Hakkında Brüksel Deklarasyonu” yürütülecek eğitim faaliyetlerine, her vatandaşın medyayı kullanma yeteneğine, vatandaşın medya okuryazarlığı eğitimine erişimine, araştırmalara ve Avrupa medya politikalarına ilişkin bir tavsiyeler bütünü sunmuştur (İlhan ve Aydoğdu, 2015: 55).

Medya okuryazarlığı kavramı, Türkiye’nin gündemine ilk defa 2004 yılında Şiddet Önleme Platformu’nda gelmiştir. Düzenlenen platformda RTÜK, ( Radyo Televizyon Üst Kurulu) medya okuryazarlığı derslerinin

okutulmasını önermiştir Bu kapsamda İlköğretimde 6, 7 veya 8. sınıfta haftada bir saat ve seçmeli olarak verilen bu ders 2012 yılında yapılan değişiklikle ilköğretim 7 veya 8. sınıfta haftada 2 saat ve seçmeli olarak verilmeye devam etmiştir.

RTÜK tarafından yapılan araştırmalarda, medya okuryazarlığı dersinin verimli yürütülemediği belirlenince, 2013 yılında öğretim programı ve ders kitabını yenilemek üzere çalışmalar başlatılmıştır. Yeni düzenlemede 2014-2015 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulamaya konulan öğretim programı için ders kitabı kullanılmaması, bunun yerine öğretim materyali kullanılması kararı alınmıştır. Öğretim materyalinin hazırlanmasına ve çevrimiçi ortamda öğretmen eğitiminin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar da devam etmektedir ( Altun, 2014).

Gelişmeler, medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlık konularının güncellenecek öğretim programlarında daha geniş yer alacağına işaret etmektedir. Gerek Türkçe gerekse Sosyal Bilgiler dersi öğretmenlerinin vermekte oldukları Medya Okuryazarlığı dersi ile ilgili görüş ve görüşleri, güncellenecek öğretim programlarında medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili amaç ve kazanımların şekillenmesine de katkı sunacaktır.

Medya okuryazarlığı dersinin verimli geçmesi için mevcut imkânlar (öğrenme-öğretme materyalleri, teknolojik donanım, fiziki koşullar vb.)'ın durumu ve yapılması gerekenler hakkında ilgililerde farkındalık oluşturmak adına bu çalışma önemlidir. Nitekim bu çalışmanın amacı; Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin medya okuryazarlığı eğitimine ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Bu bağlamda, araştırmada şu soruya cevap aranmıştır:

- ✓ Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin medya eğitimine ilişkin görüşleri nelerdir?

## 2. YÖNTEM

### 2.1 Araştırmanın Modeli

Çalışma nitel araştırma yöntemine uygun olarak yapılmıştır. Türkçe ve Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin medya okuryazarlığı eğitimine yönelik görüşlerine ilişkin verilerin analizinde nitel analiz teknikleri kullanılmıştır.

### 2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Van ili merkez ilçelerinde eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren ve medya okuryazarlığı dersini veren ve araştırmaya gönüllü olarak katkı sunmak isteyen 222 Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine YYGF araştırmacı tarafından ulaştırılmıştır. Araştırmacı katılımcılardan görüş ve değerlendirmelerini bir ay içinde tamamlamalarını istemiştir. Belirlenen süre sonunda YYGF yine araştırmacı tarafından elden toplanmıştır.

### 2.3. Araştırmanın Sınırlıkları

Bu araştırmanın verileri Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği branşlarında eğitim veren 144 öğretmenden alınan görüşlerle sınırlıdır. Çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 222 öğretmenin yalnızca 144'ünden belirlenen süre içinde geri dönüş alınabilmiştir. Bu nedenle araştırmada değerlendirilen görüşler 144 öğretmenin görüşlerinden ibarettir.

### 2.4. Veri Toplama Araçları

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (YYGF)

Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin medya okuryazarlığı eğitimine ilişkin görüşlerini almak için araştırmacı tarafından “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” hazırlanmıştır. İlk şeklinde 10 açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenerek 5 açık uçlu sorulu son şeklini almıştır.

Görüşme formunda yer alan açık uçlu sorular şu şekildedir:

1. Medya okuryazarlığı eğitimi gerekli görüyor musunuz? Anlatınız.
2. Medya okuryazarlığı dersini işlerken yaşadığınız problemler nelerdir? Anlatınız.
3. Sizce etkili medya okuryazarlığı dersi nasıl işlenmelidir? Anlatınız.
4. Eğitim verdiğiniz kurum medya araç-gereçleri bakımından yeterli midir? Anlatınız.

5. Medya okuryazarlığı ders içeriğini güncel buluyor musunuz? Görmüyorsanız gerekçelerini yazınız.

## 2.5. Verilerin Toplanması

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu (YYGF), araştırmacı tarafından çoğaltılarak öğretmenlere elden ulaştırılmış ve yine araştırmacı tarafından elden teslim alınmıştır.

## 2.6. Verilerin Analizi

Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanan “Yarı yapılandırılmış görüşme formu (YYGF)”ndan elde edilen verilerin çözümlenmesinde tematik içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Tematik içerik analizi yapılarak öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitimine ilişkin yargılarından hareketle tanımlanmamış temalara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde; veri özleştirme, sonuç çıkarma, doğrulama gibi nitel veri çözümleme teknikleri kullanılmıştır. Bu çerçevede verileri kodlama, temaları belirleme, alt temaları belirleme, bulguları sunma ve yorumlama aşamaları uygulanmıştır.

Yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen veriler okunarak notlar düşülmüş ve kodlanmıştır. Sonrasında notlardan hareketle kodlanan ifadeler, aslına bağlı kalınarak benzerliklerine göre gruplandırılmıştır (Strauss ve Corbin, 1998).

Katılımcılara kodlar verilerek hangi ifadenin hangi katılımcıya ait olduğu belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinin yer aldığı cümle, varsa anlatım kusuru giderilerek bu kodlarla verilmiştir. Katılımcının rakamsal kodu ve görüşü belirlenmiş ve bu görüşler benzerliklerine göre sınıflandırılarak düzenlenmiştir.

Beyan edilen yargılardan araştırmacının amacına hizmet etmeyenler ayıklanarak çıkarılmıştır. Ardından tablolarda yer vermek üzere, aslına bağlı kalınarak bu yargılar daha kısa ve özlü ifadelerle yeniden düzenlenmiştir. Temalar ve alt temalar belirlenerek frekans ve yüzdeleri tablolaştırılmıştır. Tablolarda sunulan bulgular yorumlanmış ve katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2000).

## 3. BULGULAR

Bu bölümde bulgular, ana ve alt temalar şeklinde sunularak yorumlanmıştır. Öğretmenlerin kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar, yaptıkları görüşlerden hareketle alt temalar oluşturulmuş ve oluşturulan alt temalarda yer verilen yargıların frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Tablolardaki veriler öğretmenlerin medya okuryazarlığı dersine ve uygulamalarına ilişkin yargılarından doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Hangi görüşün hangi öğretmene ait olduğunun belirtilmesi işleminde kodlamalardan yararlanılmıştır.

Örnek kodlama;

Erkek Öğretmen 1 (EÖ1), Kadın Öğretmeni 1 (KÖ1).

Olumlu-olumsuz görüşler, eleştiri ve beklenti ifadelerinin toplam frekans değerleri toplanmış ve yüzdeleri belirlenmiştir. Belirlenen frekans ve yüzde değerleri her temanın altında parantez içinde ayrıca verilmiştir. Araştırmanın bulguları aşağıda sunulmuştur.

“Medya eğitimini gerekli görüyor musunuz? Anlatınız.” Sorusuyla ilgili öğretmen adaylarının belirttikleri görüşler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Medya okuryazarlığı eğitimini gerekli görme durumuyla ilgili bulgular

Tema	Kategori	(f)	(%)
Medya okuryazarlığı eğitimini gerekli görme durumuna ilişkin görüşler.	Evet	142	%98.61
	Hayır	2	%1.38

Tablo 1’de, “Medya okuryazarlığı eğitimini gerekli görüyor musunuz? Anlatınız. sorusuna toplamda 142 öğretmenin “Gerekli görüyorum.” şeklinde görüş yaptığı görülmektedir. Buna karşılık öğretmenlerden sadece 2’sinin “Gerekli görmüyorum” şeklinde bir görüş bildirdiği saptanmıştır.

Belirtilen görüşler incelendiğinde, öğretmenlerin genel anlamda (%98.61 ) bu dersi gerekli gördüğü anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bu yöndeki görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Eleştirel bir bakış açısının kazandırılabilmesi için bu dersi gerekli görüyorum.”(KÖ32)

“Evet, güvenilir kaynaklardan bilgi alabilmek için bu dersin gerekli, olduğunu düşünüyorum”(EÖ23)

“Tüm gereklilikleri yerine getirilerek işlenirse evet, gerekli görüyorum.”(KÖ12)

“Çağımızı yakalayabilmek ve medya araçlarından doğru şekilde yararlanmak açısından önemlidir.”(EÖ26)

“Kesinlikle gereklidir, ama okullarda dersin gerçek anlamda verilebilmesi için yeterli altyapı yoktur. Öncelikle bu sorunun giderilmesi gerekiyor.”(KÖ90)

“Medya araçlarını bilinçli kullanabilmek için gereklidir.(KÖ47)

“Evet, teknolojik aletlerin, sosyal ağların oldukça geliştiği günümüzde oldukça ihtiyaç duyulan bir ders.”(EÖ98)

“Okullarda bu ders oldukça boş geçtiğinden gerekli bulmuyorum.”(EÖ50)

Görüşler incelendiğinde Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili yeterli farkındalığa sahip oldukları anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin neredeyse tamamının medya okuryazarlığı eğitiminin gerekliliğine inanması, etkili medya okuryazarlığı eğitimi vermenin önünde aşılamayacak engellerin olmadığına işaret etmektedir. Eğitim kurumlarının medya okuryazarlığı alt yapısının hazırlanması durumunda istenen düzeyde eğitimin verilebileceğine işaret etmektedir.

“**Medya okuryazarlığı dersini işlerken yaşadığınız problemler nelerdir? Anlatınız.**” sorusuna yönelik deney grubu öğrencilerinin belirttikleri görüşler Tablo 2’de sunularak yorumlanmıştır.

Tablo 2. Medya okuryazarlığı dersi işlenirken yaşanan problemlere ilişkin bulgular

Tema	Kategori	f	%
Medya okuryazarlığı dersini işlerken yaşanan problemlere ilişkin görüşler.	Derse ait araç-gereç yok.	60	%47.24
	İdareciler dersi önemsemiyor.	35	%27.55
	Öğrenciler derse karşı ilgisiz	30	%23.62
	Dersin içeriği tam olarak bilinmiyor.	7	%5.51
	Üniversitede böyle bir ders almadım.	4	%3.14
	Dersi işlerken önemli bir problem yaşamıyorum	3	%2.36

Tablo 2’de, “*Medya okuryazarlığı dersini işlerken yaşadığınız problemler nelerdir? Anlatınız.*” Sorusuyla ilgili 139 öğretmenin yorumlarda bulunduğu, 5 öğretmenin ise herhangi bir görüş belirtmediği görülmektedir. Soruya yönelik belirtilen görüşler incelendiğinde öğretmenlerin; %47,24’ünün medya okuryazarlığı dersi için yeterli araç-gerecin olmadığını, %27,55’inin, idarecilerin derse yönelik olumlu tutum beslemediklerini, %23,62’sinin öğrencilerin derse karşı ilgisiz olduğunu, %5,51’inin ders içeriklerinin yeterli oranda bilinmediğini, %3,14’ünün ise üniversite eğitimleri sırasında medya okuryazarlığı dersini almadıklarını aktardıkları anlaşılmaktadır

Öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Köy okulu olduğu için gerekli alt yapının olmaması, elektriklerin sık sık kesilmesi, internet, akıllı tahtaların eksikliği bu dersin hakkında okutulmasının önündeki önemli engellerdendir”(EÖ112)

“Medya Okuryazarlığı dersinin uygulamalarla işlenmesi için okulumuzda yeteri kadar materyal bulunmamaktadır. Öncelikle bu ihtiyaçların karşılanması lazım”(KÖ31, EÖ33)

“İdareciler derse karşı oldukça ilgisizler çünkü dersin gereksiz olduğunu düşünmektedirler”(EÖ46)

“ Bu derste karşılaştığım en önemli sorun idarecilerin ve öğrencilerin ilgisizliği.” (KÖ67)

“ Bu dersin içeriğinin geniş oluşu işlerken konunun dağılmasına sebep oluyor.” (EÖ75); Konu çok dağılabiliyor, bunun sebebi bence konu içeriklerinin geniş tutulması.”(EÖ76)

“Üniversitede böyle bir ders almadım, derse yönelik hiç bilgi verilmedi.”(KÖ65); Bu ders üniversitede bize verilmedi. O yüzden işlerken sıkıntı yaşıyorum.” (EÖ85)

Buna karşılık araştırmaya katılan 3 öğretmenin ise medya okuryazarlığı dersi sırasında önemli bir problemle karşılaşmadıklarını aktarmışlardır. Bu öğretmenlerin bazı görüşleri şu şekildedir:

“Hayır, medya okuryazarlığı dersini işlerken önemli bir sıkıntı yaşamıyorum.”(EÖ21),



“Problem yaşamıyorum, çünkü dersle ilgili yeterli eğitimi aldım. Araç gereç konusunda da önemli bir eksiklik yok”(EÖ3)

Sonuç olarak konuyla ilgili görüş beyan eden öğretmenlerin %98.44’ünün dersi işlerken idareci, öğrenci, fiziki imkânlar, araç-gereç vb. hususlarda önemli problemler yaşadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, üniversite eğitimleri sırasında öğretmen adaylarına medya okuryazarlığı dersinin alanda uzman öğretim elemanları tarafından etkili yöntemlerle verilmesi gerektiğini göstermektedir. Diğer önemli husus, okullarda idareci görevini üstlenen öğretmenlerin de hizmet içi eğitim kursları yoluyla medya okuryazarlığı dersinin amacı, gerekliliği, dersin verimli olması için gerekli araç-gereçlerin temini, teknolojik ve fiziki şartlar hakkında bilgilendirilerek farkındalıklarının istenen düzeye çıkarılması gerekliliğidir. Öğretmen ve idarecilerin işbirliği sayesinde öğrencilerin de derse yönelik olumlu tutum geliştirmeleri sağlanabilir.

“**Sizce etkili medya okuryazarlığı dersi nasıl işlenmelidir? Anlatınız**” Sorusuyla ilgili bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Medya okuryazarlığı dersinin nasıl işlenmesi gerektiğine ilişkin bulgular

Ana tema	Alt temalar	f	%
Medya okuryazarlığı dersinin nasıl işlenmesi gerektiğine ilişkin görüşler.	Yeterli araç-gerecin ve internet erişiminin olduğu ortamda	49	%42.98
	Öğrenci merkezli	19	%16.66
	Alanında uzman kişilerce	14	%12.28
	Eleştirel bir bakış açısıyla	10	%8.77
	Güncel konularla	7	%6.14
	Öğretmen merkezli	4	%3.50
	Programa bağlı kalarak	3	%2.63
	Okul-aile-öğrenci işbirliğiyle	3	%2.63
	Bilmiyorum	5	%4.38

Tablo 3’te, “*Sizce etkili medya okuryazarlığı dersi nasıl işlenmelidir? Anlatınız*” sorusuna yönelik araştırmaya katılan 114 öğretmenin görüş belirttiği, buna karşılık 30 öğretmenin olumlu-olumsuz herhangi bir görüş beyanında bulunmadığı görülmektedir. Görüş beyanında bulunan öğretmenlerin %42,98’i dersin araç-gereç ve internet erişiminin olduğu ortamlarda, %16,66’sı öğrenci merkezli yöntemlerle, %12,28’i alanda uzman kişilerce, %8,77’si eleştirel bakış açılarıyla, %6,14’ü güncel materyallerle, %3,50’si öğretmen merkezli yöntemlerle vb. işlenmesi gerektiği yönünde görüş belirttiği anlaşılmaktadır.

Görüş belirten öğretmenlerin değerlendirme ve önerileri şu şekildedir:

“İnternet ulaşımının rahatlıkla sağlanabildiği, donanım eksikliğinin olmadığı sınıflarda işlenmelidir.”(EÖ65)

“Bu ders, teknoloji sınıflarında işlenmelidir.(EÖ47)

“İnternet, akıllı tahta, bilgisayar, televizyon gibi araçların aktif kullanımıyla işlenmelidir.”(EÖ63)

“Kazanımların gerçekleşmesi için bu derse ait araç-gereç eksikliklerinin olmaması gerekir.”(KÖ64)

“Araştırma ödevleriyle öğrenciler derse aktif katılımı sağlanmalıdır.(KÖ5)

“Bu dersin konuları öğrenciler arasında paylaştırılarak dersi onların anlatmasına müsaade edilmelidir. Böylece öğrenciler derste aktif olacaktır.”(EÖ44)

“Öğretmenlerin derste sürekli aktaran konumunda değil, öğrenciye rehber olma konumunda olması dersin daha güzel ve ilgi çekici olmasını sağlar.”(KÖ14)

“Dersin etkili olabilmesi açısından dersleri uzman kişiler vermelidir.”(EÖ98)

“Eleştirel düşünme yöntemini kullanmak bu dersin temelinde yatar. O yüzden öğrencilere öncelikle bu beceriyi kazandırmak gerekir.”(KÖ64)

“Öğrencilerin öncelikle gördüklerini, duyduklarını eleştirel bir gözle irdeleyebilmeleri gerekir. Aksi halde ders sadece ezber edilir.”(KÖ41)

“Öğrenciler, her gördüklerine inandıkları için önce bu yanılığın gidermek lazım. O yüzden olaylara, durumlara eleştirel bir gözle bakabilmeliler.”(KÖ42)

“Derste kullanılacak araçlar ve konular güncel olmalıdır. Aksi takdirde bir geçerliği olmayacaktır.”(KÖ71)

“Derste öğretmenin aktif olması konunun dağılmasını engelleyecektir. Bu da zaman yönetimi için gereklidir.”(EÖ32)

“Medya okuryazarlığı programına bağlı kalınarak işlenmelidir.”(KÖ78)

“Öğrencinin okulda öğrendiklerini aile evde desteklemelidir. Aksi takdirde bilgiler davranışa dönüşmez.”(EÖ69)

“Öğrenciye okulda öğrendiğini evde uygulama şansı bulabilmelidir. Aile bu konuda bilinçlendirilmelidir.”(KÖ72)

Öğretmenlerin neredeyse beşte birinin herhangi bir görüş beyanında bulunmamış olması, öğretmenlerin önemli bir bölümünün medya okuryazarlığı dersine ilişkin herhangi bir ön bilgilerinin olmadığı kuşkusunu uyandırmaktadır. Şayet bu kuşku doğru ise, medya okuryazarlığı eğitimi veren öğretmenlerin vakit geçirilmeden konuyla ilgili eğitime alınması gerekir. Zira medya okuryazarlığı konusunda teorik ve pratikte yeterli donanıma sahip olmayan öğretmenlerin öğrencilerine yararlı olmaları mümkün değildir.

“Eğitim verdiğiniz kurum medya araç-gereçleri bakımından yeterli mi? Anlatınız.” sorusuyla ilgili bulgular tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Eğitim verilen kurumun medya araç-gereçleri bakımından yeterliliğine ilişkin bulgular

Ana tema	Alt tema ve kategoriler	f	%
Eğitim verilen kurumun medya araç-gereçleri bakımından yeterlilik durumuna ilişkin görüşler	Yeterli	12	%9.6
	Kısmen	3	%2.4
	Yeterli değil	110	%88

Tablo 4’te, “Eğitim verdiğiniz kurum medya araç-gereçleri bakımından yeterli mi? Anlatınız.” sorusuyla ilgili görüşler yer almaktadır. Görüş belirten 125 öğretmenin 110’u (%88) çalıştıkları kurumun medya okuryazarlığı eğitimi için yeterli donanıma sahip olmadığını aktarmıştır. Buna karşılık öğretmenlerin 15 (%12)’i medya eğitimi için çalıştıkları kurumun imkânlarının yeterli/kısmen yeterli olduğu görüşündedir.

Bu bulgular öğretmenlerin (%88) medya okuryazarlığı eğitimi dersinde ciddi manada araç-gereç sıkıntısı yaşadıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin bu yöndeki görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

“Bu dersle ilgili materyallerimiz yok denecek kadar az.”(EÖ66)

“Dersle ilgili kaynaklara ulaşamıyorum.” (KÖ1), İdareden araç-gereç istememize rağmen sağlanmadı.” (KÖ10)

“Okulumuzda araç-gereç eksiğinden dolayı dersi verimli işleyemiyorum.”(KÖ74)

“Materyal eksiği yüzünden dersler teorik bilgi üzerinden geçiyor. Bu da dersin verimliliğini olumsuz etkiliyor.”(KÖ87)

“Bu dersle ilgili kaynaklara ulaşamıyorum. Çünkü okulumuzda ve köyümüzde internet bağlantısı oldukça zayıf, sınıflarda akıllı tahtamız yok. O yüzden bu dersi okulumuzda istediğimiz şekilde okutamıyoruz.”(KÖ54)

Bu derste teknoloji ve kaynak kullanımı oldukça gerekli olmasına rağmen okulumuzdaki teknik yetersizlikten dolayı derste pek bir şey yapamıyoruz.”(KÖ73)

Öğretmenlerin %12’si ise medya okuryazarlığı eğitimi için hizmet verdikleri kurumlarının yeterli donanıma sahip olduğunu aktarmışlardır. Bu yöndeki görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“Okulumuzda akıllı tahta ve internet bağlantısı var. Bu dersin işlenişi için gayet yeterli bence.”(KÖ20)

“Okulumuzun eksiklikleri olsa da dersin işlenişi için yeterlidir.”(EÖ13)

Bulgular incelendiğinde, eğitim kurumlarının öğrencilere etkili medya okuryazarlığı eğitimi verebilmek için yeterli alt yapıya sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Bulgular, Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerinin durum ile ilgili bilgilendirilmeleri sağlanarak problemin çözümü için gerekli adımların ivedi bir şekilde atılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim-öğretimde önde olan birçok gelişmiş ülkede medya okuryazarlığı

eğitimi en popüler konular arasında iken ülkemiz eğitim siteminde de bu konu üzerine hassasiyetle eğilmek zorunluluktur.

“Medya okuryazarlığı ders içeriğini güncel buluyor musunuz? Görmüyorsanız gerekçelerini yazınız.” sorusuyla ilgili bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Medya okuryazarlığı ders içeriğinin güncel olma durumuna yönelik bulgular

Ana tema	Alt temalar	f	%
Medya okuryazarlığı ders içeriğini güncel bulma durumuna ilişkin görüşler	Günceldir.	100	%77.51
	Güncel değil.	13	%10.07
	Bilmiyorum.	16	%12.40

Tablo 5’te, “Medya okuryazarlığı ders içeriğini güncel buluyor musunuz? Görmüyorsanız gerekçelerini yazınız.” sorusuna öğretmenlerin 129’unun çeşitli değerlendirmelerde buldukları görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler incelendiğinde, öğretmenlerin % 77.51 (f=100) ’inin medya okuryazarlığı ders içeriğinin güncel olduğu yönünde görüş belirttiği anlaşılmaktadır. Buna karşılık öğretmenlerin %10.07 ‘si ise içeriğin güncel olmadığı yönünde görüş belirtmiştir. Ders içeriğini güncel bulan öğretmenlerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Ders müfredatında yer verilen konular, günümüzde en çok kullanılan medya araçlarından bahsetmekte ve bu araçlar yoluyla yapılan okuma ve yazma özelliklerine değinmektedir.” (KÖ22)

“Tabletten, bilgisayardan ve cep telefonlarından yapılan okumaları anlatan konular var, bu nedenle güncel olduğu söylenebilir (EÖ14)

“Ders konuları arasında medya araçlarına yer verilmiş, bu araçlar gündelik hayatta kullanılan araçlardır” KÖ58)

Ders içeriklerinin güncel olmadığını aktaran öğretmenlerinin görüşlerinin bazıları şu şekildedir:

“Ders içeriği güncel değil. Hayatımızın büyük bir parçası olan sosyal medyaya yönelik içerik geniş değil. Halbuki çocuklar en çok bununla iç içe.” (EÖ73)

“Daha güncel konulara ve araçlara yer verilmelidir. Bu yüzden bence güncel değil.” (KÖ21)

“Müfredat güncel değildir. Bu durum öğrencilerin ilgisiz olmasına neden oluyor.”(EÖ43)

“Medya okuryazarlığı ayrı bir öğrenme alanı olarak belirlenmeli ve buna yönelik öğretim programı hazırlanmalı” (EÖ201)

Problem durumuyla ilgili öğretmen değerlendirmeleri büyük ölçüde olumlu olmasına karşılık, değerlendirmelerin sığ kaldığı, konuya yüzeysel yaklaşıldığı söylenebilir. Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin ise konuyla ilgili herhangi bir yorumda bulunmamış veya görüş belirtmekten kaçınmış olmasının farklı nedenleri olabilir. Sebep ne olursa olsun, uygulayıcılar olan öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili yorumda bulunmamaları için mazeret olmamalıdır. Nitekim alanda bu konuda bir eksiklik, yetersizlik söz konusu ise bunu en iyi bilenler uygulayıcılardır. Uygulayıcıların görüşleri, önerileri; eksiklerin fark edilerek giderilmesine yönelik çalışmaların yapılmasına katkı sunacaktır.

#### 4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Türkçe ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin medya eğitimine yönelik görüşleriyle ilgili ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir;

“Medya okuryazarlığı eğitimi gerekli görme durumu”yla ilgili öğretmenlerin %98.6’sının medya eğitimini gerekli gördüğü sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin büyük bölümü medya okuryazarlığı eğitimi dersini gerekli görse de dersin okutulması sürecinde büyük problemlerle karşılaştıkları anlaşılmaktadır.

Bu yöndeki görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin medya okuryazarlığı eğitimi sırasında yaşadıkları problemlerin başında; araç gereçlerin yetersiz olması, idareci ve öğrencilerin medya okuryazarlığı eğitimine yönelik ilgisiz olmaları ve ders içeriklerinin yeterli düzeyde bilinmemesi geldiği belirlenmiştir.



Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun; medya okuryazarlığı dersinin, ihtiyaç duyulan ders materyallerinin/araç-gereçlerinin yeterli olduğu sınıflarda, öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerle işlenmesi gerektiğini aktardığı belirlenmiştir.

Yine değerlendirmelerde bulunan öğretmenlerin %88'inin, çalıştıkları eğitim kurumlarında medya okuryazarlığı eğitimi için yeterli araç-gerecin bulunmadığı için bu dersi okutamadıklarını aktardıkları belirlenmiştir. Bu sonuçlar MEB'e bağlı eğitim kurumlarında medya okuryazarlığı eğitimi dersi için yeterli bir hazırlığın yapılmadığını, seçmeli olan bu dersin çok da gerekli bir ders olarak görülmediğini göstermesi açısından önemlidir.

Alan yazında öğrenci, öğretmen, veli ve idarecilerin medya okuryazarlığı dersi ile ilgili görüşlerini veya yeterliklerini inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Akşit ve Dönmez, 2011; Altun, 2010; 2012; 2015; Ankaralığıl, 2009; Bütün, 2010; Görmez, 2015a; 2015b, 2015c; 2017a; 2017b; 2017c; 2014; 2016; Güneş, 2009a;2009b;2010; Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010; Maden, 2012; 2017; Ülker, 2012; Tüzel, 2012a; 2012b; 2013a; 2013b; Tüzel ve Tok, 2013; Yaman ve Dağtaş,2013, Yanık, 2010).

Elma vd.(2009)'nin "Medya Okuryazarlığı Dersinin Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında okul müdürlerinin oldukça büyük bir bölümünün medya okuryazarlığı eğitimi dersini yaşanan çağa öğrencilerin ayak uydurabilmeleri için gerekli ve önemli olduğunu bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ile çalışmamızın ilk problem durumuyla ilgili sonucu birbirini desteklemektedir.

İdarecilerin büyük çoğunluğu dersin gerekli olduğu görüşünde birleşse de bu ders için kendi kurumlarında yeterli imkânların (eğitim ortamı, araç-gereç, teknolojik altyapı vb.) olmadığını belirttikleri anlaşılmıştır. İdarecilerin bir bölümü de dersin tek başına öğrencilere bu yönde yeterli gelmediğinin, medya okuryazarlığı eğitiminin gerekliliği üzerinde diğer derslerde de durulması gerektiğini aktardıkları görülmüştür.

Çinelioğlu (2013)'nin yaptığı, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik Tutumları" adlı araştırmasında medya okuryazarlığı eğitiminin duyuşsal özelliklerine etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda medya okuryazarlığı eğitimi alan öğretmenlerin bu dersi almayanlara nazaran daha medya iletilerine karşı daha duyarlı ve bilinçli olduğunu göstermiştir. Bu sonuç medya okuryazarlığı eğitiminin gerekliliğini ortaya koyan bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir.

İnan'ın 2015'teki "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığına İlişkin Görüşleri" adlı çalışmanın bir sonucunda, medya okuryazarlığı dersinin bu alanda yeterli eğitim ve donanıma sahip öğretmenler tarafından verilmesi gerektiği yönünde kanaat olduğu görülmüştür. Bu sonuç, çalışmamızın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Etkili bir medya okuryazarlığı eğitimi verebilmenin ön koşulu dersi veren öğretmenlerin bu alanda yetkin olmalarıdır.

Kansızoğlu (2016) da Türkçe öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersine yönelik görüşlerini aldığı bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın önemli bulgularından biri medya okuryazarlığı dersi sürecinde izlenmesi gereken süreçlerle ilgilidir. Buna göre öğretmen adayları, medya okuryazarlığı eğitiminde gerçek yaşantı örneklerinin kullanılması gerektiğini, etkinlik temelli, çoklu bilgi kaynaklarının kullanıldığı, uzman öğretmenlerin rehberliğinde işlenmesinin amaçlara ulaşmada etkili olacağı görüşüdür. Bu sonuç çalışmamızın "Sizce etkili medya okuryazarlığı dersi nasıl işlenmelidir?" sorusu ilgili bulgularını desteklemektedir.

Sonuç olarak eğitim alanında dünyanın önde gelen birçok ülkesinde medya okuryazarlığı eğitimi, dijital okuryazarlık, medya eğitimi konuları üzerinde hassasiyetle durulurken ülkemizde bu hususta dikkate değer, bilinçli bir çalışmanın olmadığı, ilgili derslerin öğretim programlarında konuya yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bilhassa 2017 Türkçe ve Sosyal Bilgiler derslerinin programlarında medya okuryazarlığına neredeyse hiç değinilmemiş olması, bu dersin önemiyetinin Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerince henüz anlaşılmadığını göstermektedir. Derslerin programları güncellenirken alan uzmanı akademisyenlerin görüş, önerilerine kulak verilmediği, bu nedenle güncellenen programlarının medya okuryazarlığı eğitimi açısından eksik kaldığı söylenebilir.

Yapılması gereken medya okuryazarlığı eğitimi ile ilgili öğretmen ve alan uzmanı akademisyenlerin görüş ve önerileri doğrultusunda Türkçe ve Sosyal Bilgiler ders programlarının yeniden ele alınması ve bu yöndeki eksiklerin giderilmesidir.

Ayrıca eğitim kurumlarında görev yapan öğretmen ve idarecilerin ivedilikle medya okuryazarlığı eğitimi konusunda hizmet içi eğitim kursları vasıtasıyla eğitime alınması bu dersin amaçlarının gerçekleştirilmesi için zorunluluktur.

#### KAYNAKÇA

- Akşit, F. ve Dönmez, B. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. Erciyes İletişim Dergisi, Cilt:2 ,Sayı:1
- Altun, A. (2010). Medya Okuryazarlığının Sosyal Bilgiler Programlarıyla İlişkilendirilmesi ve Öğretimi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altun, A. (2015). Medya Okuryazarlığı Eğitimine Yönelik Türkçe Yayınlar: Bir Bibliyografya Denemesi. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9;5-15.
- Altun, A. (2012). Kanada'daki Sosyal Bilgiler Programlarında Medya Okuryazarlığı Eğitimi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, sayı: 1
- Binark, M. ve Bek, Gencel, M. (2010). Eleştirel Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- Bütün, E. (2010). Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri (Samsun İli Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Elma, C.; Kesten, A.; Dicle, A.N.; Mercan, E.; Çinkır, Ş. ve Palavan, Ö. (2009), Medya Okuryazarlığı Dersinin Okul Müdürlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 36:s. 87-96
- Görmez, E. (2017a). Medya Okuryazarlığı Dersini Almış Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuma Düzeyleri Üzerine bir Durum Çalışması. Journal of Computer and Education Research (ISSN: 2148-2896), 5(9).
- Görmez, E. (2015a). Medya Okuryazarlığı Dersini Almamış Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuma Düzeyleri Üzerine Bir Durum Çalışması, İstanbul Açık ve Uzaktan Eğitim Dergisi (AUZED),Cilt: 1, sayı:1, s.67-85.
- Görmez, E. (2015b). Veli Görüşlerine Göre Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuma Düzeyleri, , KSBD, Hüseyin Hüsnü Tekişik Özel Sayısı (Cilt 1), y. 7, s. 139-160.
- Görmez ,E. (2015c) Etkili Medya Okuryazarlığı Eğitimi ve Uygulamalarından Örnekler, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:4 Sayı:1 .
- Görmez, E. ve Kardeş, M.N. (2017). Etkili Medya Eğitimi Uygulamaları İçin Bir Ölçek Geliştirme Çalışması, Turkish Studies, Cilt: 12, sayı:14 ,s. 167-186.
- Görmez E., (2017b). Öğretmenlerin Dijital Vatandaşlık ve Alt Boyutları, Hakkındaki Düzeyleri ( Van İli Örneği), Akademik Bakış Dergisi, pp.52-74,
- Görmez E. (2017c). 12-14 Aged Turkish Students' Levels of Using Media Tools (Bad S'ckingen Town Sample, Germany), International Journal of Progressive Education, vol.13, no.1554-5210, pp.105-115,
- Görmez E. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Medya Takip Alışkanlıkları Üzerine Bir Çalışma, (Van İli Örneği) Eğitim Öğretim Araştırmaları Dergisi, vol.5, no.2146 -9199, pp.28-35,
- Görmez E., (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Düzeyleri, Uluslararası Türk Eğitimi Bilimleri Dergisi, vol.2, pp.137-157,
- Güneş, F. (2009a). Ekran Okumada Verimlilik. Kalkınmada Anahtar Verimlilik Gazetesi,: [http://www.vizyon21yy.com/documan/Genel\\_Konular/Bilisim/Ekran\\_Okumada\\_Verimlilik.pdf](http://www.vizyon21yy.com/documan/Genel_Konular/Bilisim/Ekran_Okumada_Verimlilik.pdf) adresinden alındı.
- Güneş, F. (2009b). Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2010). Öğrencilerde Ekran Okuma ve Ekranik Düşünme. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,, 1-20.
- İlhan, E. , Aydoğdu, E. (2015) Medya Okuryazarlığı Dersi ve Yeni Medya Algısına Etkisi Erciyes İletişim Dergisi "akademia", Cilt (Volume): 4, Sayı (Number): 1, (52-68)

- İnal, K. (2009). Medya okuryazarlığı El Kitabı. Ankara: Ütopya Yayınevi
- Kansızoğlu, B.( 2016). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Medya Okuryazarlığı Dersine Yönelik Görüşleri. İlköğretim Online, 15(2), 469-486, (<http://ilkogretim-online.org.tr>)
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2010). 21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi. Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, 0 (28), s.283-298.
- Maden, S. (2012). Ekran Okuma Türleri ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ekran Okumaya Yönelik Görüşleri. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, 1-6.
- Maden, S., Maden, A, ve Banaz, E. (2017). Medya Okuryazarlığı İle İlgili Lisansüstü Tezlere Yönelik Bir İçerik Analizi, International Journal of Languages' Education and Teaching Volume 5, Issue 1, , p. 588-605
- MEB. (2009). Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı (2. Basım). İstanbul: Devlet Kitapları.
- RTÜK (2007). İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı. Ankara. [http:// www.medyakuryazarligi.org.tr / kaynaklar/ MEDYAAlkitabı.doc](http://www.medyakuryazarligi.org.tr/kaynaklar/MEDYAAlkitabı.doc) (Er.Tar. 09.03.2009)
- RTÜK.(2008). Medya Okuryazarlığı Tarihçesi. (<http://www.medyakuryazarligi.org.tr/tarihce.html> ) (Er.Tar. 11.11.2016)
- Ülker, M. (2012). Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabının Öğretim Programı ile Tutarlılığının Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tüzel, S. (2012a). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Derslerinde Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Bir Eylem Araştırması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
- Tüzel, S. (2012b) Medya Okuryazarlığı Eğitiminin Türkçe Dersleriyle İlişkilendirilmesi. MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 9. Cilt 18. Sayı: 81- 96.
- Tüzel, S. (2013a) Çok Katmanlı Okuryazarlık Öğretimine İlişkin Türkçe Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi, 9 (2): 48-55.
- Tüzel, S. (2013b). İngiltere, Kanada, ABD ve Avustralya Ana Dili Öğretim Programlarının Medya Okuryazarlığı Bağlamında İncelenmesi ve Türkçe Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, DOI:10.12738/estp.2013.4.1825 (SSCI)
- Tüzel, S. ve Tok, M. (2013). Öğretmen Adaylarının Dijital Yazma Deneyimlerinin İncelenmesi. Journal of History School, 6(XV): 577-596
- Yaman, H., ve Dağtaş, A. (2013). Ekrandan Okumanın Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi. Eğitimde Kuram ve Uygulama,, 314-333.
- Yanık, C. (2010). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Okuryazarlık Algıları ile İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 371-382.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2000). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.